

li la maquinaria pels dits y no sols no sap posarla en marcha sinó qu' acaba per destruir fins l' edifici que l' abriga, un mal enginyer. Un gerent d' una companyia que de disbarat en disbarat y de trampa en trampa acaba pera portar els interessos de la companyia á la bancarrota ne dirém si no altra cosa, una nulitat financiera.

Donchs lliguin caps, un home d' estat que cridat á regenerar una nació completa la perversió de tots els seus elements, converteix en moxiganga les eleccions y les Corts ja prou desacreditades, prepara la desaparició de les darreres reliquies del poder colonial, no corretgint sinó enfondint les causes y circumstancies que als colonials els feyan aborrible la metropoli, fomentant la corrupció administrativa divorciant els interessos que havian de ser comuns y firmant *protocolos* vergonyosos etc., fins á lograr la ruina de lo que havia de salvar; endogala la nació pera crear un exercit de generals y criatures que quan han de combatre se troban sense canons ni municions de boca ni de guerra, y una marina que resulta de llauna y s' ensorra á la primera bufada; en resúm que havent promés ferne una potencia de primer ordre, se la troba al fi de la seva gestió, aniquilada, sense fe ni esperansa y convertida en la riota de tot el mon civilisat.... á n' aquest home li diuhen gran politich y li alsan estatués.

Aquest home es en Cánovas. Inteligencia lluminosa però freda, sense mica de cor. Gran orador, enamorat de la tribuna més que de la doctrina, busca els efectes artistichs que avans 'ls catequistichs, aspirant més á subjugar qu' ha convencer. Son coneixement del poble que governava del que ne coneixia més les miseries y vicis que les virtuts, conceptuantlo per tan, pitjor de lo que era, l' inspiravan

vers éll, profund despreci, governant-lo sense fé ni amor. Despreciava més que tot á les masses apreciant no més que les inteligencies, però les inteligencies manses, que no aspirassin á sortir de la categoria d' entusiastes admiradors.

Per aixó aspirá á crear un partit sense poble, un partit compost de plana major y un seguici de majordoms y alacayos, per aixó acabá de falsificar si no ho eran prou les cambres elegintse ell mateig els representants donchs professava la doctrina de que 'l poble es incapàs de nombrarsels per si sol, per aixó perfeccioná si no inventa la gloriosa institució de 'ls cacichs que son els sirvents que li posavan el pá á taula á cambi de carta blanca, per aixó les prodigava les cartes blanques que donaren resultats, molts d' els quals avuy no s' poden assehyalar, però que avans s' han dit y escrit y un altre dia si Deu ho vol se tornarán á dir y per aixó centralisá tot lo centralisable y tirá á destruir tot lo que no podia centralisar.

Gran coneixedor de l' historia, quan no oficiava de politich deya veritats com el puny. De ses obres de crítica histórica la premsa catalanista n' ha tret valiosissims arguments y exemples en pró de ses idees. Al fustigar la politica castellanista que marcá y precipitá la decadencia d' Espanya escriu párrafos que si avuy s' escribissin á Barcelona y en catalá serian cremats per *separatistas*. Però 'l cas es que aquest home que veyá tan clar en l' historia, posat á governar seguia la mateixa politica que criticava dedicantse segóms frase vulgar á *continuar la historia de España*. Pera 'ls cassos en que en el terreno familiar se li feya avinenta la contradicció entre sos actes y son criteri, inventá aquella altre frase hont hi concentrá tot son cinich escepticisme *¡que le vamos á hacer!*